

DECIZIE

16 mai 2018

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Iulia Sîrcu
Dumitru Visternicean
Galina Stratulat
Dumitru Mardari
Nicolae Craiu

examinând recursul declarat de către Rîșneanu Uliana,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată a Ulianei Rîșneanu împotriva lui Rîșneanu Valeriu, intervenient accesoriu Direcția Asistență Socială și Protecția Familiei Ialoveni cu privire la desfacerea căsătoriei, stabilirea domiciliului copiilor minori și încasarea pensiei pentru întreținerea copiilor minori și la cererea reconvențională a lui Rîșneanu Valeriu împotriva Ulianei Rîșneanu, intervenient accesoriu Direcția Asistență Socială și Protecția Familiei Ialoveni cu privire la stabilirea domiciliului copiilor minori și încasarea pensiei pentru întreținerea copiilor minori,

împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 23 noiembrie 2017, prin care a fost admis apelul declarat de către Rîșneanu Valeriu, casată în parte hotărârea Judecătoriei Hîncești, sediul Ialoveni din 17 mai 2017, cu emiterea în această parte a unei noi hotărâri de respingere a acțiunii inițiale și de admitere a acțiunii reconvenționale

c o n s t a t ă:

La 07 noiembrie 2014, Rîșneanu Uliana a depus cerere de chemare în judecată, cu concretizările ulterioare, împotriva lui Rîșneanu Valeriu, intervenient accesoriu Direcția Asistență Socială și Protecția Familiei Ialoveni cu privire la desfacerea căsătoriei, stabilirea domiciliului copiilor minor și încasarea pensiei pentru întreținerea copiilor minori.

În motivarea acțiunii reclamanta a indicat că la 28 august 2009 a încheiat căsătoria cu Rîșneanu Valeriu la Primăria com. Răzeni, r-nul Ialoveni.

Din căsătoria lor s-au născut doi copii: XXXXX, a.n. XXXXX, și XXXXX, a.n. XXXXX.

Afirmă că după nașterea copiilor comportamentul pârâtului brusc s-a schimbat, devenind agresiv, făcea abuz de băuturi alcoolice, nu avea un loc de muncă permanent și venituri stabile, din care cauză deseori apăreau conflicte în familie. Toate mijloacele bănești obținute de către Rîșneanu Valeriu erau cheltuiți nemijlocit doar pentru

necesitățile personale, în rezultatul căreia, pentru a-și întreține familia, dânsa s-a angajat la serviciu în cadrul ÎI „Garant Iovu” în funcție de vânzător-casier, iar din 01 septembrie 2015 lucrează la SRL „Cecati-Prim” în funcție de cofetar, activând la întreprinderea dată până în prezent.

Susține că din luna iunie 2014 din cauza situației insuportabile create în familie a fost nevoită împreună cu copiii să plece cu traiul la părinții săi, care domiciliază în localitatea vecină: XXXXX.

Însă, la 20 octombrie 2014, în absența sa și fără acordul ei, Rîșneanu Valeriu a luat forțat copiii, care locuiau cu ea, iar la insistența dînzei de a-i permite comunicarea și întrevăderea cu feciorii, pârâtul refuză categoric, prin ce-i încalcă drepturile părintești în implicarea activă în creșterea și educarea copiilor, care au o vârstă atât de fragedă, necesitând afecțiunea mamei.

Mai mult ca atât, Rîșneanu Valeriu nu permite copiilor să frecventeze grădinița, prin ce le lezează drepturile la învățământul preșcolar.

Consideră reclamanta că, reieșind din interesul major al copiilor, cel mai oportun să fie stabilit domiciliul fiilor săi minori împreună cu ea, care este în stare să le asigure toate condițiile necesar-adevrate pentru creșterea, îngrijirea, educarea și dezvoltarea lor normală, nefiind separați unul de celălalt.

Cere Rîșneanu Uliana desfacerea căsătoriei încheiată la 28 august 2009 între ea și Rîșneanu Valeriu la Primăria com. Răzeni, r-nul Ialoveni; stabilirea domiciliului copiilor minori: XXXXX, a.n. XXXXX, și XXXXX, a.n. XXXXX, împreună cu ea; încasarea din contul lui Rîșneanu Valeriu în beneficiul său pensiei de întreținere pentru copiii minori în sumă bănească fixă în mărime totală de 2.000 de lei lunar, până la atingerea majoratului acestora, precum și 140 de lei taxa de stat.

Pe parcursul examinării cauzei, și anume la 30 martie 2017, Rîșneanu Uliana și-a majorat pretențiile din acțiune, solicitînd încasarea din contul pârâtului Rîșneanu Valeriu în beneficiul său pensiei de întreținere pentru copiii minori XXXXX, a.n. XXXXX, și XXXXX, a.n. XXXXX, în sumă bănească fixă în mărime totală de 4.000 de lei lunar, până la atingerea majoratului copiilor, în rest, pretențiile din acțiune au fost susținute de către reclamantă fără modificări.

La 20 martie 2015, Rîșneanu Valeriu a depus cerere reconvențională împotriva Ulianei Rîșneanu, intervenient accesoriu Direcția Asistență Socială și Protecția Familiei Ialoveni cu privire la desfacerea căsătoriei, stabilirea domiciliului copiilor minori și încasarea pensiei de întreținere pentru copiii minori.

În motivarea acțiunii reconvenționale Rîșneanu Valeriu a indicat că la 28 august 2009 a încheiat căsătoria cu Rîșneanu Uliana la Primăria com. Răzeni, r-nul Ialoveni.

Din căsătoria lor s-au născut doi copii: XXXXX, a.n. XXXXX, și XXXXX, a.n. XXXXX.

În luna iunie 2014, pârâta Rîșneanu Uliana, din motive necunoscute lui și fără să-l anunțe, a luat copiii și s-a stabilit cu traiul la părinții ei în XXXXX.

Declară că, în interesele fiilor săi, a încercat de nenumărate ori să se împace cu pârâta, însă nu s-a soldat cu succes, deoarece aceasta avea intenția să divorțeze de el și să-și întemeieze o altă familie.

Susține că la 20 octombrie 2014 nu a luat cu forța copiii, dar cu acordul pârâtei, însă când i-a adus acasă a depistat că aceștia sufereau de boli respiratorii, nefiind

îngrijiți corespunzător de către Rîșneanu Uliana, tratându-i o perioadă îndelungată de timp.

Afirmă că Rîșneanu Uliana domiciliază în prezent în casa părinților ei din XXXXX, compusă din două odăi, în care mai locuiesc încă patru persoane, și anume: Paraschiv Ilie (tatăl pârâtei), Paraschiv Galina (mama pârâtei), Paraschiv Veaceslav (fratele pârâtei) și XXXXX (sora pârâtei).

Mai mult ca atât, tatăl pârâtei – Paraschiv Ilie suferă de XXXXX, aflându-se la evidența medicului ftiziopneumolog, fapt ce pune în pericol sănătatea copiilor săi.

Menționează că s-a adresat Direcției Asistență Socială și Protecția Familiei Ialoveni pentru stabilirea unui grafic de întrevedere a mamei cu copiii, unde prin Avizul-concluzie nr. 1183 din 30 decembrie 2014, autoritatea tutelară a propus programul de întrevedere a mamei Rîșneanu Uliana cu copiii XXXXX, a.n. XXXXX și XXXXX, a.n. XXXXX, în zilele de luni – vineri pentru a frecventa grădinița din XXXXX, iar în zilele de sâmbătă – duminică se vor afla împreună cu el în XXXXX, cu care nu a fost de acord, contestându-l în ordinea prevăzută de lege.

Notează că este împotriva ca domiciliul fiilor săi minori să fie stabilit cu pârâta Rîșneanu Uliana, deoarece aceasta duce un mod de viață antisocial, lucrează la magazinul-bar până la ora 23⁰⁰, lăsând copiii în grija părinților ei, care nu le oferă atenția cuvenită.

Susține reclamantul că de când feciorii locuiesc împreună cu dânsul, aceștia nu manifestă nici o dorință să se întoarcă cu traiul la mama lor, fiind atașați foarte tare de el și de bunică.

Mai mult ca atât, pârâta și-a vizitat fiii doar în zilele de naștere ale acestora și de sărbători, deși nu i-a interzis vreo dată să-i viziteze și în alte zile, ba dimpotrivă o roagă să vină cât mai des la copii ca să nu-i simtă lipsa ei.

Astfel, cere Rîșneanu Valeriu desfacerea căsătoriei încheiate la 28 august 2009 între el și Rîșneanu Uliana la Primăria com. Răzeni, r-nul Ialoveni; stabilirea domiciliului copiilor minori: XXXXX, a.n. XXXXX, și XXXXX, a.n. XXXXX, împreună cu el; încasarea din contul Ulianei Rîșneanu în beneficiul lui pensiei de întreținere pentru copiii minori în mărime totală de 2.000 de lei lunar, până la atingerea majoratului acestora, precum și cheltuielilor de judecată.

Prin hotărârea Judecătoriei Hîncești, sediul Ialoveni din 17 mai 2017, acțiunea inițială a fost admisă în parte, fiind desfăcută căsătoria încheiată la 28 august 2009 între Rîșneanu Uliana și Rîșneanu Valeriu la Primăria com. Răzeni, r-nul Ialoveni. A fost stabilit domiciliul copiilor minori: XXXXX, a.n. XXXXX, și XXXXX, a.n. XXXXX, împreună cu mama Rîșneanu Uliana. A fost încasată din contul lui Rîșneanu Valeriu în beneficiul Ulianei Rîșneanu pensia de întreținere pentru copiii minori: XXXXX, a.n. XXXXX, și XXXXX, a.n. XXXXX, în sumă bănească fixă în mărime totală de 1.800 de lei lunar, ceea ce constituie a câte 900 de lei lunar pentru fiecare copil, începând cu data adresării în instanța de judecată – 09 noiembrie 2017, până la atingerea majoratului copiilor. A fost încasată din contul lui Rîșneanu Valeriu în beneficiul statului suma de 648 de lei taxa de stat. În rest, acțiunea inițială a fost respinsă. A fost respinsă acțiunea reconvențională ca neîntemeiată.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 23 noiembrie 2017, a fost admis apelul declarat de către Rîșneanu Valeriu, casată hotărârea Judecătoriei Hîncești, sediul Ialoveni din 17 mai 2017 în partea aditerii acțiunii inițiale privind stabilirea

domiciliului copiilor minori împreună cu mama și încasarea în beneficiului acesteia pensiei de întreținere pentru copiii minori, precum și în partea respingerii acțiunii reconvenționale, cu emiterea în această parte a unei noi hotărâri prin care a fost respinsă acțiunea inițială în partea stabilirii domiciliului copiilor minori: XXXXX, a.n. XXXXX, și XXXXX, a.n. XXXXX, împreună cu mama Rîșneanu Uliana și încasării în beneficiul acesteia din contul lui Rîșneanu Valeriu pensiei de întreținere pentru copiii minori. A fost admisă acțiunea reconvențională, fiind stabilit domiciliul copiilor minori: XXXXX, a.n. XXXXX, și XXXXX, a.n. XXXXX, împreună cu tatăl Rîșneanu Valeriu. A fost admis renunțul lui Rîșneanu Valeriu la capătul de cerere privind încasarea din contul Uliane Rîșneanu în beneficiul său pensiei de întreținere a copiilor minori, cu dispunerea încetării procesului civil în această parte.

La 29 noiembrie 2017, în termenul prevăzut de art. 434 CPC, Rîșneanu Uliana a declarat recurs nemotivat împotriva deciziei instanței de apel, iar la 05 decembrie 2017 a prezentat motivele de fapt și de drept pe care se întemeiază recursul, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei Curții de Apel Chișinău din 23 noiembrie 2017, cu menținerea hotărârii Judecătorei Hîncești, sediul Ialoveni din 17 mai 2017, pe care o consideră legală și întemeiată.

În susținerea recursului Rîșneanu Uliana a invocat ilegalitatea și netemeinicia deciziei instanței de apel, declarând că Curtea de Apel Chișinău a examinat superficial prezenta speță, interpretând și aplicând eronat normele de drept material.

Declară că instanța de apel nu a ținut cont de concluzia Direcției Asistență Socială și Protecție a Familiei Ialoveni expusă în Avizul nr. 841 din 14 iulie 2016, prin care s-a recomandat ca domiciliul copiilor minori XXXXX, a.n. XXXXX, și XXXXX, a.n. XXXXX, să fie stabilit anume cu mama, având în vedere vârstă fragedă a copiilor, precum și lipsa motivelor pentru a fi separați de mamă, tatăl Rîșneanu Valeriu, având drepturi și obligații egale față de copiii, indiferent de faptul dacă va locui împreună ori separat de ei.

La fel, instanța de apel a ignorat Avizul-concluzie „Cu privire la programul de întrevedere a mamei Rîșneanu Uliana cu copiii XXXXX, a.n. XXXXX, și XXXXX, a.n. XXXXX” nr. 1183 din 30 decembrie 2014 întocmit de către Direcția Asistență Socială și Protecție a Familiei Ialoveni potrivit căruia a fost stabilit graficul întrevederilor copiilor minori XXXXX și XXXXX cu mama Rîșneanu Uliana în zilele de luni-vineri pentru a frecventa grădinița din s. XXXXX, iar în zilele de sâmbătă-duminică se vor afla cu tatăl Rîșneanu Valeriu în XXXXX.

Afirmă că este greșită concluzia instanței de apel de a stabili domiciliul copiilor minori XXXXX și XXXXX împreună cu tatăl Rîșneanu Valeriu în situația în care acesta nu dispune de un loc de muncă permanent, pe când ea, este angajată în câmpul muncii, activând inițial la ÎI „Garant Iovu”, în funcție de vânzător-casier, iar începând cu 01 septembrie 2015, la SRL „Cecati-Prim” în funcție de cofetar, unde lucrează până în prezent, fiind asigurată cu un venit lunar stabil ce poate oferi un nivel de trai decent copiilor săi pentru dezvoltarea, creșterea și educarea lor normală.

Afară de aceasta, instanța de apel nu a ținut cont de certificatul eliberat de directoarea grădiniței nr. 1 „Ciocârlia” XXXXX prin care se confirmă faptul că copiii XXXXX și XXXXX au frecventat grădinița respectivă din iulie 2014 – până la 20 octombrie 2014, când au fost luați forțat de către tatăl lor fără știrea ei, precum și procesul-verbal nr. 2 din 25 aprilie 2017 întocmit de către Consiliul pentru Protecția

Drepturilor Copilului, prin care s-a propus ca organele competente să ia măsurile cuvenite în privința școlarizării copilului XXXXX, precum și efectuarea investigațiilor medicale repetate a minorului XXXXX.

La 12 martie 2018, Rîșneanu Uliana a prezentat supliment la cererea de recurs, invocând că potrivit certificatului nr. 29 din 26 februarie 2018 eliberat de către directorul Gimnaziului XXXXX, se confirmă faptul că în perioada 01 septembrie 2016 – 02 octombrie 2017, copilul XXXXX, a.n. XXXXX, a fost înmatriculat în clasa I-i în instituția dată de învățământ, iar la 01 septembrie 2017 fiul său a fost înmatriculat la Liceul teoretic „Ion Pelivan” din XXXXX din nou în clasa I-i, fapt ce dă dovadă că din vina intimatului fiul său a rămas repetent față de semenii săi care deja sunt înmatriculați în clasa a II-a.

La 05 februarie 2018 și 14 martie 2018, în adresa intimatului Rîșneanu Valeriu și intervenientului accesoriu Direcția Asistență Socială și Protecția Familiei Ialoveni au fost expediate copiile recursului și suplimentului la acesta declarat de către Rîșneanu Uliana, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referințelor.

La 05 martie 2018 și 03 aprilie 2018, intimatul Rîșneanu Valeriu a depus referințe la recurs și la suplimentul la acesta, solicitând respingerea recursului declarat de către Uliana Rîșneanu, cu menținerea deciziei Curții de Apel Chișinău din 23 noiembrie 2017, pe care o consideră legală și întemeiată, invocând că instanța de apel a verificat minuțios toate circumstanțele, care au importanță pentru soluționarea justă a prezentei spețe, dând o apreciere corectă suportului probatoriu al cauzei.

Alte referințe nu au fost depuse.

Prin încheierea Curții Supreme de Justiție din 14 martie 2018, recursul declarat de către Rîșneanu Uliana a fost considerat admisibil.

În conformitate cu art. 444 CPC, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces. Completul din 5 judecători poate decide invitarea unor participanți sau reprezentanți ai acestora pentru a se pronunța asupra problemelor de legalitate invocate în cererea de recurs.

Astfel, pentru verificarea problemelor de legalitate invocate în cererea de recurs depusă de către Rîșneanu Uliana, precum și pentru elucidarea unor circumstanțe importante ale cauzei, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție a invitat părțile în proces în ședința de judecată.

În ședința s-au prezentat: recurenta Rîșneanu Uliana, reprezentantul acesteia – avocatul Andrei Axinte în baza mandatului Seria MA nr. 0496265 din 27 octombrie 2014; intimatul Rîșneanu Valeriu și reprezentantul acestuia – avocatul Pascari Iulian în baza mandatului Seria MA nr. 1051304 din 27 martie 2018.

Din motive necunoscute, nu s-a prezentat reprezentantul intervenientului accesoriu - Direcția Asistență Socială și Protecția Familiei Ialoveni, procedura de citare legală a participanților la proces, fiind efectuată în modul corespunzător.

În cadrul ședinței, recurenta Rîșneanu Uliana și reprezentantul acesteia – avocatul Andrei Axinte au susținut recursul în sensul declarat, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei Curții de Apel Chișinău din 23 noiembrie 2017, cu menținerea hotărârii Judecătoriai Hîncești, sediul Ialoveni din 17 mai 2017, pe care o consideră legală și întemeiată.

La rândul său, intimatul Rîșneanu Valeriu și reprezentantul acestuia – avocatul Pascari Iulian au solicitat respingerea recursului declarat de către Uliana Rîșneanu, cu

menținerea deciziei Curții de Apel Chișinău din 23 noiembrie 2017, pe care o consideră legală și întemeiată.

Audiind declarațiile părților și reprezentanților acestora prezenți la proces, studiind materialele dosarului în raport cu argumentele invocate în recurs și obiecțiile din referința depusă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul urmează a fi admis, casată decizia instanței de apel, cu menținerea hotărârii primei instanțe, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. f) CPC, instanța de recurs, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze decizia instanței de apel și să mențină hotărârea primei instanțe.

Conform art. 18 alin. (1) din Legea privind drepturile copilului nr. 338 din 15 decembrie 1994, ambii părinți, în egală măsură, sau persoanele subrogatorii legale poartă răspunderea principală pentru dezvoltarea fizică, intelectuală, spirituală și socială a copilului, ținând cont în primul rând de interesele acestuia.

Potrivit art. 62 alin. (1) și (3) Codul familiei, drepturile părinților nu pot fi exercitate contrar intereselor copilului lor. Părinții nu pot prejudicia sănătatea fizică și psihică a copilului. Toate problemele privind educația și instruirea copilului se soluționează de către părinți de comun acord, ținându-se cont de interesele și de părerea copilului.

Din dispozițiile art. 16 din Legea privind drepturile copilului, fiecare copil are dreptul să locuiască în familie, să-și cunoască părinții, să beneficieze de grija lor, să coabiteze cu aceștia, cu excepția cazurilor în care despărțirea de un părinte sau de ambii părinți este necesare în interesul copilului.

Reieșind din dispozițiile art. 63 alin. (1) - (3) Codul familiei, în cazul când părinții locuiesc separat, domiciliul copilului care nu a atins vârsta de 14 ani se determină prin acordul părinților. Dacă un atare acord lipsește, domiciliul minorului se stabilește de către instanța judecătorească, ținându-se cont de interesele și părerea copilului (dacă acesta a atins vârsta de 10 ani). În acest caz, instanța judecătorească va lua în considerare atașamentul copilului față de fiecare dintre părinți, față de frați și surori, vârsta copilului, calitățile morale ale părinților, relațiile existente între fiecare părinte și copil, posibilitățile părinților de a crea condiții adecvate pentru educația și dezvoltare copilului (îndeletnicirile și regimul de lucru, condițiile de trai etc.). La determinarea copilului minor, instanța judecătorească va cere și avizul autorității tutelare în a cărei rază teritorială se află domiciliul fiecărei dintre părinți.

Conform art. 17 din Legea privind drepturile copilului, copilul separat de un părinte sau de ambii părinți, care locuiește în Republica Moldova sau în oricare altă țară, are dreptul să întrețină relații personale și contacte directe regulate cu cei doi părinți ai săi, dacă aceasta nu contravine intereselor lui.

Prin prisma art. 64 alin. (1) Codul familiei, părintele care locuiește împreună cu copilul nu are dreptul să împiedice contactul dintre copil și celălalt părinte care locuiește separat, cu excepția cazurilor când comportamentul acestuia din urmă este în detrimentul intereselor copilului sau prezintă pericol pentru starea lui fizică și psihică.

Totodată, conform art. 9 alin. (1) și (3) din Convenția internațională cu privire la drepturile copilului adoptată la New York la 20 noiembrie 1989, statele părți vor veghea ca nici un copil să nu fie separat de părinții săi împotriva voinței lor, cu excepția situației în care autoritățile competente decid, sub rezerva revizuirii judiciare

și în conformitate cu legile și procedurile aplicabile, că această separare este necesară în interesul superior al copilului. Statele părți vor respecta dreptul copilului care a fost separat de ambii părinți sau de unul dintre ei de a întreține relații personale și contacte directe cu cei doi părinți ai săi, în mod regulat, exceptând cazul în care acest lucru contravine interesului suprem al copilului.

Potrivit art. 18 alin. (1) din Convenția sus-menționată, statele părți vor depune eforturi pentru asigurarea recunoașterii principiului potrivit căruia ambii părinți au responsabilități comune pentru creșterea și dezvoltarea copilului. Părinții sau, după caz, reprezentanții săi legali sunt principalii responsabili de creșterea și dezvoltarea copilului. Aceștia trebuie să acționeze, în primul rând, în interesul suprem al copilului.

Din suportul probatoriu prezent la materialele cauzei rezultă că la 28 august 2009, între Rîșneanu Valeriu și Rîșneanu Uliana a fost încheiată căsătoria la Primăria com. Răzeni, r-nul Ialoveni. Din căsătoria acestora s-au născut doi copii: XXXXX, a.n. XXXXX, și XXXXX, a.n. XXXXX (f.d. 10-11, 165, vol. I).

Se reține că, Rîșneanu Valeriu și Rîșneanu Uliana nu locuiesc împreună și nu duc o gospodărie comună, relațiile dintre ei fiind întrerupte din luna iunie 2014, fapt recunoscut de ambele părți în litigiu atât în acțiunile sale, cât și explicațiile date în cadrul ședințelor de judecată anterioare.

Astfel, din iunie 2014 – până în prezent, din cauza conflictelor dintre părinți, copiii minori XXXXX și XXXXX au locuit o anumită perioadă de timp fie cu mama Rîșneanu Uliana în XXXXX, fie cu tatăl Rîșneanu Valeriu în XXXXX.

Din declarațiile părților în litigiu, date în cadrul ședințelor instanțelor de judecată ierarhic inferioare, precum și în cadrul instanței de recurs, rezultă că la moment fiul mai mare XXXXX, a.n. XXXXX, locuiește împreună cu tatăl Rîșneanu Valeriu în XXXXX, fapt ce se confirmă și prin certificatul nr. 2230 din 26 septembrie 2017 eliberat de către Direcția Asistență Socială com. Răzeni, r-nul Ialoveni și certificatul nr. 2229 din 26 septembrie 2017 eliberat de către Primăria com. Răzeni, r-nul Ialoveni (f.d. 222-223, vol. I), iar fiul mai mic XXXXX, a.n. XXXXX, împreună cu mama Rîșneanu Uliana în XXXXX.

Totodată, se reține că prin Avizul-concluzie nr. 1183 din 30 decembrie 2014 întocmit de către Direcția Asistență Socială și Protecție a Familiei Ialoveni a fost propus programul de întrevvedere a copiilor minori XXXXX și XXXXX cu mama Rîșneanu Uliana în zilele de luni-vineri pentru a frecventa grădinița din XXXXX, iar în zilele de sâmbătă-duminică copiii se vor afla cu tatăl Rîșneanu Valeriu în XXXXX (f.d. 40, vol. I).

Afară de aceasta, prin Avizul nr. 28 din 17 ianuarie 2015, Direcția Asistență Socială și Protecție a Familiei Ialoveni a considerat că cel mai oportun domiciliul copiilor minori XXXXX, a.n. XXXXX, și XXXXX, a.n. XXXXX, să fie stabilit anume cu mama Rîșneanu Uliana, tatăl Rîșneanu Valeriu având drepturi și obligații egale față de copii, indiferent de faptul dacă va locui împreună ori separat de ei (f.d. 30-31, vol. I).

A considerat autoritatea tutelară că, reieșind din vârsta fragedă a copiilor minori XXXXX și XXXXX, în interesele supreme ale acestora, nu sunt motive ca ei să fie separați de mama lor Rîșneanu Uliana.

Concomitent, prin Avizul nr. 841 din 14 iulie 2016, Direcția Asistență Socială și Protecție a Familiei Ialoveni, repetat a ajuns la concluzia că, în interesul major al

copiilor cel mai oportun domiciliul acestora să fi stabilit cu mama Rîșneanu Uliana, tatăl Rîșneanu Valeriu având drepturi și obligații egale față de copii, indiferent de faptul dacă va locui împreună ori separat de ei (f.d. 115-116, vol. I). Suplimentar autoritatea tutelară evidențiind, că separarea fraților este inadmisibilă și trebuie să constituie o măsură extremă cu caracter excepțional, care ar putea fi justificată doar prin lipsa posibilităților unui părinte de a-i crește și educa împreună, și întru evitarea traumatismului psihic, ce poate fi cauzat prin stabilirea unor domiciliu diferite.

Din înscrisurile prezente la actele cauzei, ambii părinți ai copiilor minori XXXXX și XXXXX - Rîșneanu Valeriu și Rîșneanu Uliana se caracterizează pozitiv, nefiind depistate careva abateri în comportamentul acestora, adică plângeri din partea populației din localitățile în care aceștia domiciliază, precum și avertizări din partea autorităților locale, nu au parvenit (f.d. 13, 15-16, 57, vol. I).

Pe lângă acestea, atât Rîșneanu Uliana, cât și Rîșneanu Valeriu dispun de condiții favorabile de trai pentru creșterea, dezvoltarea și educarea normală a copiilor săi minori, fapt ce rezultă din Actele de investigare a condițiilor de trai ale familiei Uliane Rîșneanu nr. 22 din 09 decembrie 2014 întocmit de către Primăria s. Cigârleni, r-nul Ialoveni și nr. 842 din 14 iulie 2016 întocmit de către Direcția Asistență Socială și Protecție a Familiei Ialoveni (f.d. 32-33, 119, vol. I), precum și Actele de investigare a condițiilor de trai ale familiei lui Rîșneanu Valeriu nr. 38 din 20 ianuarie 2015 și 789 din 04 iulie 2016 întocmite de către Direcția Asistență Socială și Protecție a Familiei Ialoveni (f.d. 34-35, 117-118, vol. I).

La fel, se mai reține că Rîșneanu Uliana dispune de un loc de muncă permanent, având o sursă lunară de venit stabilă, activând inițial la ÎI „Garant-Iovu” în calitate de vânzător-casier, fapt ce rezultă din certificatul nr. 12/11 din 03 noiembrie 2014, iar începând cu 01 septembrie 2015 până în prezent, în calitate de cofetar la SRL „Cecati”, ce se confirmă prin adeverința nr. 3 din 18 noiembrie 2015 (f.d. 17, 162, vol. I).

În ce privește, Rîșneanu Valeriu acesta nu este angajat oficial în câmpul muncii, fiind lucrător pe cont propriu, fapt recunoscut personal de către intimat, precum și confirmat prin certificatul nr. 512 din 17 noiembrie 2014 eliberat de către primarul com. Răzeni, r-nul Ialoveni (f.d. 57, vol. I), alte date, ce ar dovedi contrariul, la actele cauzei nu se atestă.

Ține de menționat faptul, că în perioada aflării copiilor minori XXXXX și XXXXX cu traiul împreună cu mama lor Rîșneanu Uliana, aceștia au frecventat grădinița nr. 1 din XXXXX, fapt ce rezultă din adeverința din 26 noiembrie 2014 eliberată de către directoarea grădiniței respective – Pânzaru Vera, care a confirmat că recurenta permanent s-a interesat de situația copiilor, manifestând un comportament grijuliu față de fii săi (f.d. 36, 44, vol. I).

Se reține că în perioada aflării copiilor minori XXXXX și XXXXX în custodia tatălui Rîșneanu Valeriu, aceștia nu au frecventat vreo anumită instituție preșcolară de învățământ, aflându-se sub supravegherea bunicii, fapt ce rezultă din avizele autorității tutelare și actele de investigare a condițiilor de trai ale ambilor părinți.

Totodată, din procesul-verbal nr. 2 din 25 aprilie 2017, rezultă că Consiliul pentru Protecția Drepturilor Copilului a propus organelor competente să ia măsurile convenite în privința școlarizării copilului XXXXX și de a efectua investigațiile medicale repetate a minorului XXXXX (f.d. 156-158, vol. I).

Afară de aceasta, din procesul-verbal enunțat mai rezultă că tatăl Rîșneanu Valeriu nu dorește să conclueze cu organele competente întru soluționarea pozitivă a conflictului apărut între el și Rîșneanu Uliana în privința educării copiilor comuni.

Mai mult ca atât, după cum s-a stabilit Rîșneanu Valeriu nu respectă programul de întrevedere a mamei Rîșneanu Uliana cu copiii, stabilit de către autoritatea tutelară prin Avizul nr. 1183 din 30 decembrie 2014, care este în vigoare, creând în acest sens impedimente recurente de a comunica și de a-și vedea fiii (f.d. 157, vol. I).

Distinct de aceasta, instanța de recurs notează că potrivit certificatului nr. 29 din 26 februarie 2018 eliberat de către directorul Gimnaziului XXXXX, rezultă că începînd cu 01 septembrie 2016 – până la 02 octombrie 2017, copilul XXXXX, a.n. XXXXX, în baza cererii mamei Rîșneanu Uliana, a fost înmatriculat în clasa I-i în instituția dată de învățământ, iar începînd cu 01 septembrie 2017, în baza cererii tatălui Rîșneanu Valeriu, a fost înmatriculat din nou în clasa I-i la Liceul teoretic „Ion Pelivan” din XXXXX. Copilul respectiv în consecință, în comparație cu semenii săi, care au fost înmatriculați în clasa a II-a, a fost nevoit să mai repete aceiași clasă.

Toate circumstanțele expuse denotă faptul că din cauza relațiilor ostile dintre părinți referitor la stabilirea domiciliului copiilor minori comuni XXXXX și XXXXX au de suferit în cele din urmă doar aceștia, or, interesul major al copiilor au o importanță primordială în raport cu drepturile și interesele părinților.

În contextul expus, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră justă soluția primei instanțe, emisă în coroborare cu prevederile art. 63 Codul familiei și avizele pozitive al autorității tutelare din teritoriu expuse pe marginea litigiului dat, privind stabilirea domiciliului copiilor minori XXXXX, a.n. XXXXX, și XXXXX, a.n. XXXXX, împreună cu mama Rîșneanu Uliana, deoarece reieșind din vârsta fragedă a copiilor, precum și întru crearea condițiilor necesare pentru creșterea și dezvoltarea completă și armonioasă a personalității, aceștia au nevoie de afecțiunea, înțelegerea, sprijinul și siguranță morală permanentă, pe care poate să ofere în special doar mama.

Mai mult ca atât, separarea fraților este inadmisibilă și trebuie să constituie o măsură extremă cu caracter excepțional, care ar putea fi justificată doar prin lipsa posibilităților unui dintre părinți de a-i crește și educa împreună, și întru evitarea traumatismului psihic, ce poate fi cauzat prin stabilirea unor domiciliu diferite.

Instanța de recurs reține că în cadrul ședințelor primei instanțe, reprezentantul Direcției Asistență Socială și Protecție a Familiei Ialoveni – Curtiș Ana a susținut poziția autorității tutelare privind stabilirea domiciliului copiilor minori XXXXX și XXXXX împreună cu mama Rîșneanu Uliana (f.d. 93, 181 verso-182, vol. I).

Cu atât mai mult, că la actele cauzei nu se atestă probe care ar duce în mod inevitabil la separarea domiciliului copiilor minori XXXXX și XXXXX de cel al mamei Rîșneanu Uliana.

La caz, instanța de recurs invocă și hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului din 23 iunie 1993, speța Hoffmann contra Austriei nr. 12875/87, unde Curtea a reiterat că interesele copilului fiind decisive în vederea acordării priorității unuia dintre soți.

Nu poate fi reținută concluzia instanței de apel, ce a dus în consecință la schimbarea domiciliului copiilor minori de la mama la tatăl, precum că Rîșneanu Uliana nu dispune de o locuință proprie, locuind în casa părintească alături de alte

persoane, și anume: părinții, fratele și sora ei, mai mult ca atât, tatăl ultimei este diagnosticat cu XXXXX, ce pune în pericol sănătatea copiilor minori XXXXX și XXXXX, or, aceasta contravine materialelor cauzei, în situația în care Rîșneanu Uliana are viză de domiciliu în casa părintească, fapt ce rezultă și din certificatul nr. 686 din 29 octombrie 2014 eliberat de către Primăria s. Cigîrleni, r-nul Ialoveni (f.d. 12, vol. I).

Mai mult ca atât, după cum rezultă din actele de investigare a condițiilor de trai ale familiei Uliane Rîșneanu, suprafața totală a spațiului locativ în care locuiește ultima este de 131 m.p., dintre care 88 m.p. constituie suprafața locativă, plus dependența cu suprafața totală de 43 m.p., pe când suprafața totală a spațiului locativ a lui Rîșneanu Valeriu este de 90,1 m.p. și dependența de 12 m.p.

În ce privește argumentul instanței de apel privind faptul că tatăl recurenteii – Paraschiv Ilie este diagnosticat cu XXXXX, ce pune în pericol sănătatea copiilor minori XXXXX și XXXXX, acesta este unul contradictoriu, or, după cum rezultă din informația eliberată de Instituția Medico-Sanitară Publică „Spitalul raional Ialoveni” nr. 571 din 22 decembrie 2014 adresată Direcției Asistență Socială și Protecție Ialoveni (f.d. 37, vol. I), Paraschiv Ilie într-adevăr se află la evidența medicului ftiziopneumolog din 06 mai 2011, când i-a fost stabilit diagnosticul „XXXXX”, dar în rezultatul tratamentului specific XXXXX primit timp de 6 luni și 22 de zile, la 28 noiembrie 2011, dânsul a fost calificat ca „vindecat”. Ultima dată a fost examinat la medicul ftiziopneumolog la 15 martie 2013, unde în rezultatul examinării s-a stabilit diagnosticul „XXXXX” (semne vechi post XXXXX), adică este practic sănătos.

Referitor la argumentul intimatului Rîșneanu Valeriu, expus de către acesta pe toată perioada examinării cauzei, cât și invocat în referința sa, precum că Rîșneanu Uliana și-a maltratat copii, prin aplicarea loviturilor față de aceștia, este doar declarativ, or, la actele cauzei nu se atestă probe ce ar confirma faptul dat.

În acest sens, Colegiul reține că reieșind din încheierea Judecătoriei Ialoveni din 26 aprilie 2016, pe faptul examinării în procedură specială a cererii lui Rîșneanu Valeriu cu privire la aplicarea măsurilor de protecție față de copiii minori XXXXX și XXXXX împotriva acțiunilor Uliane Rîșneanu, fiind audiați copiii, în prezența reprezentantului Direcției Asistență Socială și Protecție Ialoveni – Ion Golban, a pedagogului Luca Natalia, păților și a avocaților lor, aceștia au declarat că mama Rîșneanu Uliana se comportă frumos cu ei, nu a aplicat vreo dată lovituri față de ei și nici nu au frică de ea, pe când însă au frică față de tatăl lor din motiv că îi ia de la mama lor (f.d. 121-123, vol. I). În ce privește echimozele depistate pe corpul copilului XXXXX acesta personal a explicat că împreună cu sora mamei – XXXXX, au mers la săniuș, a căzut și s-a lovit.

Pe cale de consecință, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că prima instanță corect a ajuns la concluzia de a admite acțiunea inițială și de a respinge acțiunea reconvențională în ce privește stabilirea domiciliului copiilor minori XXXXX și XXXXX.

Conform art. 74 alin. (1) și (3) Codul familiei, părinții sunt obligați să-și întrețină copiii minori și copiii majori inapți de muncă care necesită sprijin material. Dacă lipsește un atare contract și părinții nu participă la întreținerea copiilor, pensia de întreținere se încasează pe cale judecătorească, la cererea unuia dintre părinți, a tutorelui copilului sau a autorității tutelate teritoriale.

Potrivit art. 76 alin. (1) și (2) Codul familiei, în cazurile când părintele care datorează întreținere copilului său are un salariu și/sau alte venituri neregulate sau fluctuabile ori primește salariu și/sau alte venituri, total sau parțial, în natură, ori nu are un salariu și/sau alte venituri, precum și în alte cazuri când, din anumite motive, încasarea pensiei de întreținere, sub forma unei cote din salariu și/sau alte venituri, este imposibilă, dificilă sau lezează substanțial interesele uneia dintre părți, instanța judecătorească poate să stabilească cuantumul pensiei de întreținere într-o sumă bănească fixă plătită lunar sau, concomitent, într-o sumă bănească fixă și sub forma unei cote din salariu și/sau alte venituri conform art. 75. Cuantumul sumei bănești fixe încasate în conformitate cu alin. (1) se determină de instanța judecătorească, ținându-se cont de starea materială și familială a părților, de alte circumstanțe importante și păstrându-se, dacă este posibil, nivelul anterior de asigurare materială a copilului.

Totodată, Colegiul consideră justă opinia primei instanțe de a încasa din contul lui Rîșneanu Valeriu în beneficiul Ulianei Rîșneanu pensia de întreținere pentru copii minori XXXXX, a.n. XXXXX, și XXXXX, a.n. XXXXX, în sumă bănească fixă în mărime totală de 1.800 de lei, ceea ce constituie a câte 900 de lei lunar pentru fiecare copil, începînd cu data adresării în instanța de judecată – 07 noiembrie 2014, până la atingerea majoratului copiilor, deoarece deși din actele cauzei cert rezultă că intimatul Rîșneanu Valeriu nu este angajat în câmpul muncii, efectuând doar lucrări ocazionale în construcții, totuși acesta nu este scutit prin legea de la plata pensiei de întreținere pentru copiii săi minori, fiind obligat de rînd cu mama Rîșneanu Uliana, în mod egal, să asigure fiilor săi un trai decent pentru creșterea, dezvoltarea și educarea lor normală, precum și niciun părinte nu are dreptul moral de a se eschiva de la responsabilitățile sale în acest sens, invocând insuficiența resurselor financiare.

Instanța de recurs consideră că prima instanță corect a stabilit mărimea pensiei de întreținere pentru copiii minori în sumă bănească fixă în total 1.800 de lei, adică a câte 900 de lei lunar pentru fiecare copil, or, aceasta a fost apreciată reieșind din salariul mediu pe țară și nivelul minim de existență.

Din considerentele menționate și avînd în vedere faptul că hotărârea primei instanțe este legală și întemeiată, iar decizia instanței de apel fiind fundamentată pe o interpretare eronată a normelor de drept material, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul declarat de către Rîșneanu Uliana, de a casa integral decizia Curții de Apel Chișinău din 23 noiembrie 2017 și de a menține hotărârea Judecătoriei Hîncești, sediul Ialoveni din 17 mai 2017.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. f) Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de către Rîșneanu Uliana.

Se casează integral decizia Curții de Apel Chișinău din 23 noiembrie 2017 și se menține hotărârea Judecătoriei Hîncești, sediul Ialoveni din 17 mai 2017, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată a Ulianei Rîșneanu împotriva lui Rîșneanu Valeriu, intervenient accesoriu Direcția Asistență Socială și Protecția Familiei Ialoveni cu privire la desfacerea căsătoriei, stabilirea domiciliului copiilor minori și încasarea

pensiei pentru întreținerea copiilor minori, la cererea reconvențională a lui Rîșneanu Valeriu împotriva Ulianei Rîșneanu, intervenient accesoriu Direcția Asistență Socială și Protecția Familiei Ialoveni cu privire la stabilirea domiciliului copiilor minori și încasarea pensiei pentru întreținerea copiilor minori.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței, judecătorul

Iulia Sîrcu

Judecătorii

Dumitru Visternicean

Galina Stratulat

Dumitru Mardari

Nicolae Craiu